

ZARZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 7 maja 1951 r.

w sprawie norm powierzchni użytkowej i wyposażenia wewnętrznego oraz zasad i warunków użytkowania hoteli robotniczych dla zatrudnionych w przemyśle i budownictwie.

W związku z § 104 rozporządzenia Ministrów: Pracy i Opieki Społecznej, Zdrowia, Przemysłu, Odbudowy, Administracji Publicznej oraz Ziemi Odzyskanych z dnia 6 listopada 1946 r. o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 314) zarządza się, co następuje:

I.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Pomieszczenia w hotelach robotniczych przeznacza się dla osób samotnych, zatrudnionych poza miejscem ich stałego zamieszkania (w odległości uniemożliwiającej ich codzienny dojazd do pracy).

2. Osoby przebywające czasowo bądź stale w hotelach robotniczych tracą prawo do zamieszkiwania w nich z chwilą rozwiązania umowy o pracę tak z jednej, jak i z drugiej strony.

§ 2. Hotele robotnicze powinny być oddzielne dla mężczyzn i oddzielne dla kobiet.

§ 3. Projekty budowy hoteli robotniczych powinny być w zakresie lokalizacji i przepisów sanitarnych uzgadniane z wydziałami zdrowia właściwych terytorialnie prezydium wojewódzkich rad narodowych.

§ 4. 1. Hotele robotnicze, organizowane w specjalnie wybudowanych lub też istniejących już budynkach o dowolnym przeznaczeniu, mogą być oddane do użytku wyłącznie po uprzednich oględzinach oraz po uzyskaniu zezwolenia komisji kontroli kwater powołanej przez przewodniczącego właściwego terytorialnie prezydium wojewódzkiej rady narodowej. W skład komisji kontroli kwater wchodzi przedstawiciele:

- a) wydziałów: pracy i pomocy społecznej (organów inspekcji higieny i bezpieczeństwa pracy), zdrowia, budownictwa oraz samodzielnego oddziału zatrudnienia prezydium wojewódzkiej rady narodowej,
- b) okręgowej rady związków zawodowych,
- c) okręgowego zarządu Związku Zawodowego Robotników Budowlanych oraz
- d) zakładu pracy, któremu hotel podlega.

2. Przekazanie hotelu robotniczego do użytku powinno nastąpić protokolarnie.

§ 5. Zabrania się zakwaterowywania robotników

w pomieszczeniach nie wykończonych, wilgotnych, nie posiadających dostatecznego oświetlenia naturalnego ze współczynnikiem świetlnym poniżej 1/8, nie zabezpieczonych przed zmianami atmosferycznymi, jak zimno, deszcze itp.

§ 6. Wejścia do budynków powinny być poprzedzone przedsionkiem.

§ 7. W hotelach robotniczych już istniejących bądź też nowowyprowadzonych komisja przewidziana w § 4 ustali normy zaludnienia przed oddaniem do użytku. Zaludnienie hotelu robotniczego ponad normę ustaloną niniejszym przepisem jest wzbronione.

§ 8. Każdy nowoprzybywający, przed jego ostatecznym zakwaterowaniem w hotelu robotniczym, powinien być skierowany do kąpieliska, a w przypadkach koniecznych jego rzeczy osobiste (jak ubranie i bielizna) powinny być poddane szczegółowej dezynfekcji i dezynsekcji.

II.

Normy użytkowania hoteli robotniczych i ich wyposażenie.

§ 9. Każdy hotel robotniczy powinien posiadać przynajmniej następujące pomieszczenia:

- a) sypialnie o rozmiarach w zasadzie nie większych niż 30 m² każda, o wysokości 3 m, obliczając na 1 mieszkańca 4,5 m² powierzchni podłogi, przy czym kubatura powinna wynosić 13,5 m³. Powierzchnia okien wynosić powinna co najmniej 1/8 powierzchni podłogi. Okna powinny być podwójne (zimną) z urządzeniem do otwierania oraz zaopatrzone w wywietrzniki o rozmiarach nie mniejszych niż 1/8 powierzchni okna, umieszczone w górnej ich części;
- b) umywalnie urządzone w taki sposób, aby przypadał 1 kurek (kran) na 5—8 osób i 1 natrysk na 15—20 osób, z przestrzenią 1 m² podłogi na każde miejsce do mycia. Podłoga powinna być pokryta drewnianą kratą. Przy umywalni powinna znajdować się rozbieralnia wyposażona w wieszaki i ławki. Umywalnie należy zaopatrzyć w zimną i gorącą wodę przepływową, przy czym powinna ona odpowiadać warunkom wody do picia i potrzeb

gospodarczych, przewidzianych w rozporządzeniu z dnia 27 sierpnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 562).

Zabrania się urządzania umywalni w pomieszczeniach odległych od sal mieszkalnych (np. w innym budynku, do którego należy przejść przez odkrytą przestrzeń):

- c) ustępy o ilości nie mniejszej niż jeden otwór na 16 osób dla mężczyzn i nie mniejszej niż jeden na 12 osób dla kobiet.
Ustępy dla mężczyzn powinny posiadać pisuary z takim samym obliczeniem.
Na terenach skanalizowanych należy ustępy umieszczać w budynku mieszkalnym oraz zainstalować urządzenia do splukiwania wodą. W przypadku braku kanalizacji ustępy należy budować nie dalej niż 50 m od pomieszczeń mieszkalnych. Powinny być one przy tym odpowiednio zabezpieczone przed zmianami atmosferycznymi oraz odpowiadać obowiązującym przepisom sanitarnym;
- d) oddzielne pomieszczenia odpowiednio wyposażone na pranie i suszenie bielizny osobistej oraz oddzielne dla suszenia przemoczonej odzieży i obuwia z obliczeniem 0,3 m² powierzchni na każdego mieszkańca. Pomieszczenia te przy liczbie do 50 osób zamieszkałych w domu robotniczym powinny wynosić nie mniej niż 15 m² powierzchni;
- e) odpowiednio urządzone pomieszczenia umożliwiające podgrzewanie i przygotowywanie przez mieszkańców hotelów robotniczych posiłków we własnym zakresie. Pomieszczenia te przy stanie do 50 osób powinny wynosić nie mniej niż 15 m² powierzchni;
- f) izbę chorych (izolatkę) z obliczeniem: 1 łóżko na 50 mieszkańców oraz 8 m² powierzchni na 1 chorego.

§ 10. W hotelach robotniczych, w których przebywa powyżej 50 osób, oprócz wyszczególnionych w § 9 pomieszczeń należy wydzielić:

- a) odpowiednio wyposażone pomieszczenie na bibliotekę i świetlicę zaopatrzoną w czasopisma, gry sportowe i towarzyskie, głośnik radiowy, zgodnie z wymaganiami Centralnej Rady Związków Zawodowych;
- b) oddzielne magazyny dla składania czystej i brudnej bielizny pościelowej.

§ 11. 1. W hotelach robotniczych, w których przebywa powyżej 200 osób, należy urządzić:

- a) stołówkę dla zbiorowego żywienia urządzoną i prowadzoną zgodnie z obowiązującymi przepisami (tylko w przypadku braku punktu zbiorowego żywienia w pobliżu);
- b) pralnię administrowaną przez zakład pracy;
- c) kąpielisko jednokierunkowe z komorą dezynfekcyjno-dezynsekcijną. Komora ta ma służyć do odkażania odzieży i bielizny jak również pościeli. Pomieszczenie to powinno być urządzone i prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

2. Hotele robotnicze, w których przebywa poniżej 200 osób, powinny mieć możliwość korzystania z urządzeń, wymienionych w ust. 1, zainstalowanych w rejonie ich rozmieszczenia.

§ 12. Kierownictwo obowiązane jest do wydawania mieszkańcom hotelu robotniczego przegotowanej gorącej wody 2 razy w ciągu dnia, tj. przed i po pracy.

§ 13. 1. Wszystkie pomieszczenia mieszkalne w hotelach robotniczych powinny zabezpieczać przed zimą, a wnętrza powinny być czysto wykończone oraz bielone wapnem. Podłogi powinny być wykonane z desek heblowanych podłogowych.

2. Pomieszczenia mieszkalne powinny posiadać ponadto następujące wyposażenie:

- a) łóżka żelazne lub drewniane z desek heblowanych, w uzasadnionych przypadkach dwukondygnacyjne, uszczelnione i rozstawione w odległości w zasadzie 0,75 m, nie mniejszej niż 0,50 m;
- b) stoły heblowane oraz krzesła bądź taborety, z obliczeniem w zasadzie 0,50 m², nie mniejszej niż 0,30 m² powierzchni stołu, oraz krzesło lub taboret na 1 osobę;
- c) szafki na rzeczy osobiste w ilości po jednej na każdego mieszkańca z obliczeniem 0,5 m². Szafki te powinny być sporządzone z desek heblowanych, posiadać osobną przegrodę na żywność, otwory w drzwiach zaopatrzone siatką oraz zamknięcia;
- d) naczynia z przegotowaną zawsze świeżą wodą do picia;
- e) kosze na śmieci i spluwaczki.

§ 14. Przybyły do hotelu robotniczego powinien być niezwłocznie zaopatrzony w siennik ze świeżą słomą, dwa koce bawełniane lub jeden wełniany, poduszkę, prześcieradło, podpinkę i powłoczkę na poduszkę.

§ 15. We wszystkich hotelach robotniczych przenośnych (stałych) należy instalować centralne ogrzewanie. W przypadku niemożności zainstalowania tego rodzaju ogrzewania — piece trwałościowe. Wszystkie pomieszczenia w barakach przenośnych (składanych) powinny być ogrzewane za pomocą pieców trwałościowych. Paleniska pieców znajdować się powinny w zasadzie po stronie korytarza. Zabrania się instalowania piecyków żelaznych oraz rur przechodzących przez pomieszczenia.

§ 16. Wszystkie pomieszczenia w hotelach robotniczych powinny być ogrzewane w ustalonym okresie czasu, zgodnie z normami Państwowego Komitetu Normalizacyjnego.

§ 17. Wszystkie pomieszczenia użytkowe, wejścia do nich, korytarze oraz dziedzińce powinny być z nastaniem zmroku oświetlone za pomocą elektryczności. Hotele robotnicze na terenach nieelektryfikowanych — oświetlone lampami naftowymi.

III.

Bezpieczeństwo i utrzymanie czystości pomieszczeń w hotelach robotniczych i ich terenów.

§ 18. Przed wejściem do hotelu powinna znajdować się tabliczka zawierająca nazwę przedsiębiorstwa oraz napis: „Hotel Robotniczy“.

§ 19. Przed wejściem do pomieszczeń mieszkalnych powinny być ustawione skrobaczki i wycieraczki.

§ 20. Na drzwiach pomieszczeń mieszkalnych od strony zewnętrznej należy umieścić aktualny wykaz robotników zajmujących dane pomieszczenie.

§ 21. Na korytarzach powinny znajdować się urządzenia przeciwpożarowe zgodnie z istniejącymi przepisami.

§ 22. Po wyjściu mieszkańców do pracy pomieszczenia mieszkalne i ich mienie powinny być odpowiednio zabezpieczone i dozorowane.

§ 23. Przebywanie na terenie hotelu robotniczego po godzinie 22 osób nie uprawnionych jest wzbronione.

§ 24. Kierownictwo zobowiązane jest utrzymywać nocnego dozorcę, który czuwałby nad bezpieczeństwem i porządkiem w hotelu.

§ 25. Tereny dziedzińców i pomieszczeń zewnętrznych (jak ustępy itp.) powinny być systematycznie sprzątane przez personel.

§ 26. Dla odpadków gospodarczych należy urządzić zbiorniki zgodnie z przepisami sanitarnymi.

§ 27. W przypadku braku kanalizacji należy zgodnie z przepisami sanitarnymi odprowadzać wody ściekowe z kuchni, pralni, umywalni do specjalnych dołów.

§ 28. Jeżeli w okręgu rozmieszczenia hoteli robotniczych istnieje kanalizacja, hotele powinny być do niej przyłączone.

§ 29. Wszystkie pomieszczenia w hotelach robotniczych, a w szczególności sypialnie, powinny być starannie wietrzone rano po wyjściu mieszkańców do pracy i wieczorem przed udaniem się na spoczynek. W przypadkach koniecznych należy okna zaopatrzyć w siatki.

§ 30. Wszystkie pomieszczenia w hotelu robotniczym powinny być codziennie starannie sprzątane przez specjalny personel sprzątaczek i utrzymywane w odpowiednio czystym stanie. Mycie podłóg powinno być dokonywane co najmniej 2 razy w tygodniu. W izolatce należy dokonywać codziennego mokrego sprzątania.

§ 31. 1. Co najmniej raz na miesiąc powinno być dokonywane generalne sprzątanie wszystkich pomieszczeń (omiatanie ścian i sufitów, mycie łóżek, podłóg, okien, stołów itp. oraz trzepanie i wietrzenie pościeli).

2. W przypadku zaszłej konieczności należy dokonywać dezynfekcji pomieszczeń.

§ 32. Wszystkie pomieszczenia powinny być nie mniej niż raz w roku bielone wapnem.

§ 33. Bielizna pościelowa, prana na koszt zakładu pracy, powinna być zmieniana raz na 2 tygodnie. Słoma w siennikach natomiast — zmieniana co najmniej raz na 3 miesiące.

§ 34. Ze względu na bezpieczeństwo osób wspólnie zamieszkałych każdy mieszkaniec hotelu robotniczego powinien być w okresie 3 dni od jego przybycia poddany oględzinom i badaniom lekarskim. Poza tym mieszkańcy powinni być poddawani okresowym, co naj-

mniej raz w kwartale, oględzinom i badaniom lekarskim.

§ 35. U kierownika hotelu robotniczego powinna znajdować się apteczka, zaopatrzona w środki lecznicze, niezbędne dla udzielenia pierwszej pomocy, dostępna całą dobę, oraz książka kontroli sanitarnej.

§ 36. Kierownik obowiązany jest rano i wieczorem dokonać przeglądu wszystkich pomieszczeń sypialnych celem ustalenia chorych i zaopiekowania się nimi.

§ 37. Kierownictwo zobowiązane jest raz w tygodniu do udostępnienia mieszkańcom kąpiele.

§ 38. Kierownictwo zobowiązane jest do codziennego dostarczania mieszkańcom gorącej wody do mycia w oznaczonych godzinach, w szczególności po pracy.

§ 39. Teren hotelu robotniczego powinien być ogrodzony, uporządkowany i utrzymywany w czystości. Należy założyć w miarę możliwości zieleńce, place do ćwiczeń fizycznych i gier sportowych.

§ 40. Dojścia do hotelu robotniczego oraz do ustępów, śmietników, studni, dołów zlewowanych itp. powinny mieć utwardzoną nawierzchnię.

§ 41. W każdym hotelu robotniczym powinni być wyznaczeni społeczni inspektorzy sanitarni oraz wybrany samorząd robotniczy.

§ 42. Personel zatrudniony w hotelach robotniczych powinien posiadać świadectwa zdrowia odnawiane co 6 miesięcy.

§ 43. U kierownika hotelu robotniczego powinna znajdować się książka zażaleń i osobna dla kontroli ogólnych.

§ 44. Kierownictwo powinno opracować i wywiesić regulamin wewnętrzny, zapewniający mieszkańcom spokój, odpowiedni wypoczynek i właściwy porządek sanitarny.

IV.

Przepisy końcowe.

§ 45. Za wykonanie niniejszego zarządzenia są odpowiedzialne zakłady pracy prowadzące hotele robotnicze oraz nadrzędne zjednoczenia przemysłowe (im odpowiednie) w zakresie ustalonym przez zarządzenia właściwych ministrów.

§ 46. Kontrola nad wykonaniem niniejszych przepisów należy do komisji kontroli kwater właściwych terytorialnie prezydiów rad narodowych.

§ 47. Z chwilą ogłoszenia niniejszych przepisów tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe zarządzenia w zakresie prowadzenia hoteli robotniczych.

§ 48. W hotelach robotniczych już istniejących termin realizacji przepisów rozdziału II niniejszego zarządzenia ustala się do dnia 1 października 1951 r.

§ 49. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 maja 1951 r.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. St. Zawadzki